

På demokratis bakgård

En kvalitativ innehållsanalys av diskussioner om medial mörkläggnings i
kommentarsfält på Facebook

Klara Gustavsson

Abstract

This is a qualitative content analysis of discussions that take place on what I call *the backyard of democracy*. I examine comment boxes on Facebook discussing the Swedish daily news paper *Dagens Nyheter*'s alleged obscuration of sexual harassments that took place during the festival *We Are Sthlm* in 2015. Using Wodaks categorization of the radical right populist discourse in Europe, I find that the comment boxes to a large degree consists of shared views where "those up there" are portrayed as liars and cowards and are repeatedly undermined by a consistent "I told you so"-mentality. The problem with sexual harassments is explained to be the result of cultural clashes where "those out there" are portrayed as culturally inferior to "us". The solution to the problem is described to be deportation. Furthermore "the people" are considered to have been betrayed by the establishment, the media are accused of censorship, and the alternative media are depicted as truth tellers. I note that the comments are characterized by anger and confidence rather than fear and apprehension. Finally, this study evokes questions about challenges for liberal democracy that become apparent for those who make the effort to wander the backyard of democracy.

Nyckelord: kommentarsfält, radikal högerpopulism, mörklägning, demokrati, folket

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	3
2. Teori och tidigare forskning	4
2.1 Medborgerligt engagemang på demokratins bakgård	4
2.2 Populism	5
2.3 Radikal högerpopulism	6
2.3.1 De där uppe, de där ute och de där nere	7
2.3.2 Mörkläggning och lögner	8
3. Metod och material	9
3.1 Material och avgränsningar	9
3.2 Kvalitativ innehållsanalys	10
3.2.3 En analys i tre dimensioner	11
3.3 Etiska överväganden	11
4. De där uppe	13
4.1 Lögnens tjänare	13
4.2 Fyfan vilka mesar	15
4.3 Vad var det vi sa?	17
5. De där ute	21
5.1 Ett kulturellt problem	21
5.2 Ut med packet	27
6. Folket och demokratin	30
6.1 Sveket	30
6.2 Censuren	33
6.3 Sanningen	34
7. Slutsatser och avslutande diskussion	39
8. Referenser	41
8.1 Elektroniska källor	41
8.2 Litteratur	42

1. Inledning

Populismen är den representativa politikens eviga skugga, enligt Jan-Werner Müller (2016: 101). Där demokrati finns, finns också populism, menar han. Högerpopulismen i västvärlden beskrivs av många som ett växande hot mot den liberala demokratin, men samtidigt argumenterar flera populistiska förespråkare för att de i själva verket är demokratins främsta förkämpar (Müller 2016: 2-3). En del av den retoriken består av att anklaga medier och politiker för att medvetet mörka och undanhålla information från folket. Därmed anses medierna och politikerna missköta sitt demokratiska uppdrag, och agera i sitt eget intresse istället för folkets.

Ofta hörs sådana anklagelser från populistiska partier och politiker. Det är också ett centralt inslag i rapporteringen på alternativa nyhetsmedier. Mycket av kritiken och anklagelserna syns och hörs, genom färgstarka populistiska politiker såsom Trump, Le Pen och Erdogan som står i rampljuset i den politiska debatten. Men, en del av kritiken och anklagelserna mot medierna och det demokratiska samhället förekommer på sociala medier bland medborgare som varken är politiker eller kända samhällsdebattörer.

När den svenska alternativa tidningen *Nyheter Idag* anklagade *Dagens Nyheter* för att ha mörkat sexuella övergrepp på festivalen *We Are Sthlm* 2015 inleddes en debatt som inte bara tog plats på tidningarnas förstasidor, utan också till stor del ägde rum på sociala medier där människor kommunicerar direkt med varandra. Den diskussionen utspelar sig i skuggan – i skuggan av den samhällsdebatt vi tar del av genom tidningar och TV, i skuggan av de högljudda populistiska ledare som kritiserar den liberala demokratin med megafon, och i någon mån i skuggan av hela det demokratiska samhället. Den äger rum på demokratins bakgård.

1.1 Bakgrund

I början av 2016 anklagades *Dagens Nyheter* av den alternativa tidningen *Nyheter Idag* för att ha mörkat sexuella övergrepp på festivalen *We Are Sthlm* 2015. Mörkläggningen antas i artiklarna bero på att gärningsmännen i huvudsak ska ha varit asylsökande. *Nyheter Idags* anklagelser blev inledningen på en stor medial debatt om såväl Sveriges höga asylmottagande, som mediernas ansvar i det demokratiska samhället. Debatten och anklagelserna om mörkläggning utspelar sig under en tid då Europa tog emot ett stort antal flyktingar till följd av kriget i Syrien, och flyktingpolitiken och tillhörande samhällsfrågor var ett kontroversiellt ämne i svensk politik.

Anklagelserna handlar om åtskilliga övergrepp som ska ha förekommit i publiken under en Zara Larsson-konsert i Kungsträdgården den 15 augusti 2015. Ett stort antal män, varav en stor andel ska ha varit asylsökande, avvisades från platsen för att de begått sexuella övergrepp mot kvinnor i publiken. Polisen tog också emot ett flertal anmälningar om sexuellt ofredande (*Expressen* 2016-01-13). En polisman som jobbade under den aktuella helgen ska enligt *Nyheter Idag* ha hört av sig till *Dagens Nyheter* med den här informationen, som aldrig publicerades i tidningen. *Dagens Nyheter* svarar i efterhand att ledarskribenten som mottog tipset bedömde att händelsen inte hade ett tillräckligt starkt nyhetsvärde (*Nyheter Idag* 2016-01-09).

På nyårsnatten den 31 december 2015, ett halvår efter festivalen i Stockholm, inträffade liknande övergrepp i Köln, och när medierna började rapportera om det, kom också övergreppen i Stockholm att uppmärksammas. Källorna som tidigare vänt sig till *Dagens Nyheter*, vände sig istället till den alternativa tidningen *Nyheter Idag*, som skrev om övergreppen samtidigt som de anklagade *Dagens Nyheter* för att ha mörkat händelsen (*Nyheter Idag* 2016-01-09). Även utländska medier kritiserade svenska medier för att ha mörkat övergreppen på festivalen (bland annat den norska tidningen *Journalisten* 2016-06-03).

Nyheter Idag publicerade en rad artiklar med argument och påstådda bevis för att *Dagens Nyheter* medvetet mörkat händelsen. Artiklarna fick stor spridning på alternativa och sociala medier. *Dagens Nyheter* svarade genom att bland annat anklaga både Polismyndigheten och Stockholms stad för att ha mörkat händelserna. Därtill publicerades en rad ledarartiklar relaterade till händelserna som uppdagats. På sociala medier pågick en stor diskussion både kring asylmottagandets konsekvenser för Sverige och unga svenska kvinnor på festival, och kring *Dagens Nyheter*s påstådda mörkläggning. Senare under våren publicerade *Nyheter Idag* en artikel med utdrag ur en polisrapport som beskriver hur en stor del av sexuella övergrepp i grupp begås av unga asylsökande män. Också den väckte kraftiga reaktioner på sociala medier. *Nyheter Idag*s artiklar väckte åsikter och tankar i kommentarsfälten under artiklarna. Där diskuteras mediernas roll i det demokratiska samhället, och Sveriges höga asylmottagande. Det utgör ett intressant område inom den radikala högerpopulistiska diskursen i Sverige, som den här uppsatsen undersöker närmare.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att bidra till förståelse för hur den högerpopulistiska diskursen kring påstådd medial mörkläggning är uppbyggd. Det finns ett värde i att se bortom färgstarka populistiska politikernas strategiska och ofta noga regisserade valbudskap, och istället studera hur den kringgårdande diskursen ser ut. Sociala medier har blivit en allt större arena för politisk diskussion i det demokratiska samhället och det är därför viktigt att undersöka hur diskussionerna ser ut på sådana forum, där kommunikationsformen skiljer sig från massmediala eller TV-sända debatter. Det fältet är inte studerat i samma utsträckning som det som uttrycks av professionella politiker och strateger.

Vidare är en central fråga inom populismforskningen hur det kan komma sig att förespråkare för den radikala högerpopulism som på flera håll beskrivs som ett hot mot den liberala demokratin, samtidigt kan se sig själva som demokratiska förespråkare. Jag utreder synen på folket och demokratin i syfte att ge djupare förståelse för synen på "de andra", och samtidigt studera vilka grundläggande demokratiska antaganden som ligger till grund för hur diskussionerna diskursivt konstrueras.

Jag studerar kommentarsfält på Facebook under artiklar publicerade av *Nyheter Idag* som behandlar *Dagens Nyheters* påstådda mörkläggning av sexuella övergrepp på festivalen *We Are Sthlm* 2015. I den kontexten studeras följande frågeställningar:

- Hur konstrueras diskursivt "vi" och "de" i diskussionerna om medial mörkläggning?
- Hur kan det förstås utifrån synen på relationen mellan folket och demokratin?

2. Teori och tidigare forskning

För att förstå och tolka kommentarerna i kommentarsfälten betraktar jag dem som del i en bredare högerpopulistisk diskurs. Jag använder därför ett teoretiskt ramverk som utgår från modern teoribildning om populism och om den radikala högerpopulismens diskursiva och retoriska uttryck i Europa. Uttrycken i kommentarsfälten betraktar jag som medborgerligt engagemang på sociala nätverk, vilket förklaras närmare i följande avsnitt.

2.1 Medborgerligt engagemang på demokratins bakgård

En av orsakerna till att jag studerar högerpopulismens diskursiva uttryck i kommentarsfält på Facebook, är för att jag vill undersöka hur diskursen är uppbyggd i vardagliga sammanhang, där kommunikationen inte passerat en mängd politiska strategier som planerat och tillrättalagt budskapet för att appellera till en särskild målgrupp. Det som intresserar mig här är istället det vardagliga, medborgerliga samtalet.

Jag förstår kommunikationen i kommentarsfälten som medborgerligt engagemang på sociala nätverk. Kommentarsfälten, på vilka samtalen förs och engagemanget utspelar sig, förstår jag som ett så kallat *electronic elsewhere* eller ett elektroniskt *third place* som Papacharissi (2014: 17) bland andra använder för att beskriva de sociala rum som uppstår på sociala nätverk *online*. De här utrymmena kan liknas vid offentliga torg, eller det antika Greklands *agora*, för medborgerligt engagemang på nätet. Innehållet på sociala nätverk består av en mängd olika former av material och uttryck som är integrerade med varandra. Gränser mellan det politiska och det sociala, det individuella och det gemensamma, det offentliga och det privata, suddas ut och samvarierar i nätverkandet på sociala medier (2014: 17). I den här kontexten produceras känslomässiga eller affektiva yttranden som blandar fakta med åsikter och känslor på ett sätt som liknar hur människor reagerar politiskt i vardagen (Papacharissi 2014: 1).

Nätverkandet bidrar enligt det här synsättet till en känsla av samhörighet som uppstår när människor delar känslouttryck och affekt med varandra och därmed skapar mening tillsammans. Nätverkens struktur möjliggör vidare att det kan uppstå olika sfärer där särskilda jargonger och normer diskursivt växer fram. I sådana sfärer, *electronic elsewheres*, möjliggörs enligt Papacharissi en konstruktion av annars marginaliserade synpunkter. Tillsammans formar de en känslomässigt laddad diskurs genom vilken människor nätverkar och skapar mening tillsammans (Papacharissi

2014: 2, 14). Bilden av kommentarsfälten som ett *electronic elsewhere* rimmar väl med min tankefigur om kommentarsfälten som en bakgård, där människor möts och utbyter tankar och känslor om vardagen. Det fungerar också väl i den bemärkelse att kommentarsfälten inte är en del av en stängd grupp på nätet, utan en bakgård som vem som helst kan passera, men där vissa har anledning att befinna sig oftare än andra.

Genom att förstå kommentarsfälten som ett *electronic elsewhere* tillåts jag tolka hur diskursen kring medial mörkläggnings konstrueras i ett sammanhang som skiljer sig från den strategiskt tillrättalagda politiken, där människor istället diskuterar och delar sina känslor och uppfattningar med varandra på sociala nätverk *online*. Enligt mig är det nödvändigt att studier av högerpopulismen inte bara koncentreras till professionella politiker och politiska partier, utan också intresserar sig för medborgerligt engagemang på sociala medier. På så vis kan forskningen nå en tydligare helhetsbild av högerpopulismens diskursiva uttryck i olika kontexter. Därtill har världen sett hur medborgerligt deltagande på sociala nätverk fått en allt större roll i det politiska landskapet, vilket gör det ett relevant område att studera.

2.2 Populism

Liksom med de flesta breda samhällsvetenskapliga begrepp saknas en gemensam, enhetlig definition av populismbegreppet som forskare på området är överens om. I takt med att allt fler politiska rörelser i Europa och Amerika varit framgångsrika med sina populistiska budskap har forskningen på området ökat kraftigt, och företrädare för flera olika vetenskapsperspektiv och discipliner har kommit att studera fenomenet. Området, som tidigare studerades företrädesvis av statsvetare, har utvidgats och blivit föremål för forskning inom såväl statsvetenskapen, psykologin och medie- och kommunikationsvetenskapen, samt en rad andra vetenskapsdiscipliner. Således kan begreppet förstås och närmas ur en mängd perspektiv (Moffitt 2020: 3). Det går emellertid att urskilja tre övergripande perspektiv från vilket begreppet huvudsakligen studeras. Det första är det idémässiga, där populism betraktas som ideologi, och där de bärande idéerna inom populismen studeras. Dit hör bland annat Mudde (2004, 2007, 2017), Mudde och Rovira Kaltwasser (2017), Hawkins & Rovira Kaltwasser (2017 a; 2017 b), och Müller (2016). Därtill finns de som istället förstår populism som politisk strategi. De inkluderar bland annat Weyland (2001, 2017), Roberts (1995, 2003), och Jansen (2011). Därtill finns en rad forskare som huvudsakligen studerar de diskursiva aspekterna av populism. Hit hör bland annat Laclau (2005), Mouffe (2018), Wodak (2021) och Ostiguy (2017). Oavsett om populism betraktas som politisk ideologi, strategi eller

diskurs, går det att urskilja en högerpopulistisk diskurs och tillhörande retorik. Det är den som studeras i den här uppsatsen.

Även om olika skolor och forskare har delvis olika sätt att ringa in populismbegreppet finns det ett antal övergripande aspekter de flesta är överens om. Det första är att populism är ett relationellt begrepp mellan “folket” och “eliten” (Moffitt 2020: 10; Wodak 2021: 33). Alla populistiska rörelser är på något vis *antielitistiska* och *kritiska mot etablissemangen*. Müller (2016) menar emellertid att det som utmärker populismen, i relation till andra antielitistiska rörelser, är att de också präglas av *antipluralism*. Populister utger sig för att vara de enda sanna representanterna för folket. Populisternas motståndare anklagas således för att vara omoraliska, och räknas inte in som en del av “det sanna folket”. Det är på den punkten, menar Müller, som populismen utgör ett hot mot demokratin, som är beroende av pluralism och av premissen att vi behöver finna rättvisa villkor för människor att leva tillsammans som fria, jämlika och samtidigt *olika* medborgare, med olika åsikter och perspektiv på världen (2016: 101).

2.3 Radikal högerpopulism

Min analys tar sin huvudsakliga utgångspunkt i lingvisten och diskursforskaren Ruth Wodaks kartläggning av den radikala högerpopulistiska diskursen och retoriken i Europa. I boken *Rädslans politik* (2021) studerar Wodak det politiska landskapet i Europa, och hur högerextrema partier rört sig från politikens ytterkant in mot centrum och mainstreampolitiken. Hon studerar en variation av material som bland annat innefattar politiska tal, serieteckningar, och inlägg på sociala medier, för att kartlägga hur den högerpopulistiska diskursen och retoriken ser ut. För att förstå och dekonstruera den högerpopulistiska retoriken använder Wodak en diskurshistorisk *approach* (DHA). Därmed förstås innehållet i relation till såväl den historiska som den nuvarande sociopolitiska kontext som omgärdar de studerade texterna (2021: 73-75).

En av de huvudsakliga aspekter som enligt Wodak utmärker radikal högerpopulism från populism som bredare begrepp, är att den inte bara präglas av antielitism, utan också av nationalism. I högerpopulistisk retorik betraktas folket som en etnonationalistisk gemenskap som skiljer sig från andra kulturer och nationer. Nationalistiska argument används ofta som distanserade mekanism och för att konstruera en rädsla för den andre (2021: 33-34, 94).

2.3.1 De där uppe, de där ute och de där nere

Wodak urskiljer tre kategorier över vilka som betraktas som “de andra” inom högerpopulistisk diskurs. De första är eliterna och etablissemanget som hon kallar “de där uppe”. De andra är “de där ute”, vilket i dagens sammanhang i huvudsak är en benämning för asylsökande. Den sista gruppen utgörs av “de där nere”, som anses vara de lata som undviker att jobba och bidra till samhället. “Vi” eller “folket” beskrivs som de goda, ärliga offren, som måste upp till kamp mot “de andra” (2021: 9).

Synen på “de där uppe” härstammar ur den antielitism som är central för all populism. “Etablissemanget” blir ett samlingsuttryck för de etablerade och politiskt korrekta politikerna, myndigheterna, akademikerna och medierna som anses utgöra en sorts överklass som har föga gemensamt med “det vanliga folket” (Wodak 2021: 9; Canovan 2005: 74-75).

Synen på “de där ute” utgår istället från nationalistiska föreställningar om nationella gemenskaper, gränsdragningar och under- och överlägsenhet. Inom radikal högerpopulistisk diskurs betraktas folket som en homogen massa som ofta definieras utifrån etnonationalistiska gränsdragningar (Wodak 2021: 34; Özkırımlı 2017: 61).

Wodak använder “de där nere” som benämning för de som inte anses bidra till samhället. Högerpopulismen riktar inte bara sin kritik mot “de där ute”, utan också mot samhällets “parasiter”, som lever av andra och tar del av välfärden utan att själva bidra. Till den gruppen hör de arbetslösa, de hemlösa och tiggarna – som ofta tillskrivs negativa skällsord och stereotyper kopplade till lathet, snyltare och parasiter. Inte nödvändigtvis, men oftast, antas dessa personer också vara utländska – vilket gör att den här exkluderingen också hör ihop med nationalistiska föreställningar om vilka som kan inkluderas i och exkluderas från den egna nationen och “det sanna folket” (Wodak 2021: 11). Jag koncentrerar mig i den här studien på synen på de två förstnämnda kategorierna eftersom synen på “de där nere” har tydliga beröringspunkter med “de där ute”.

Medan Wodak i huvudsak studerar formen och innehållet i den radikala högerpopulistiska retorik som är planerad och strategiskt övervägd av politiska partier och ledare, fokuserar jag istället på hur den omgärdande diskursen ser ut i ett sammanhang där användarna inte haft anledning att strategiskt avväga sina uttalanden. Trots att mitt studieobjekt skiljer sig från Wodaks forskning

betraktar jag hennes kategorisering och kartläggning som ett värdefullt verktyg för att bringa ordning i det material jag studerar.

2.3.2 Mörkläggning och lögner

Anklagelser om lögn och mörkläggning är en del av den radikala högerpopulistiska diskursen. Det är vanligt att högerpopulistiska politiker anklagar medier för att vara falska, och politikerna för att vara korrupta och lögnaktiga (Wodak 2021: 9; Müller 2016: 35). På Sverigedemokraternas hemsida finns exempelvis en flik som heter “lögnfabriken”, under vilken Socialdemokraterna anklagas för att fabricera lögner om Sverigedemokraterna. I Sverigedemokraternas valfilm inför valet 2018 säger Åkesson att “ni politiker och ni i svensk media kommer fortsätta mörka och ljuga”. Också alternativa medier och nyhetsforum ägnar en stor del av sin verksamhet åt att avslöja påstådd mörkläggning och att granska såväl den politiska “eliten” som de etablerade medierna. *Nyheter idag* utgör bara ett av flera nyhetsforum som bedriver den typen av granskning. Tidningen *Samnytt* (tidigare avpixlat) “specialbevakar de områden där etablissemangsmedia uppvisar underlåtenhetsförsyndelser” och har en särskild flik som heter “avslöjanden”, där material som avslöjar påstådda lögner och mörkläggning samlas. *Nya tider* “granskar makteliten” och *Fria tider* samlar alla artiklar som kritiserar etablerade mediers rapportering under fliken “media”.

Området som handlar om mörkläggning går att betrakta som en särskild diskurs i sig själv, vilket Dag Torén gör i sin uppsats *Mediakriget* (2015) där han talar om “mörkläggningsdiskursen”. Torén studerar Flashbacktrådar i sin undersökning, och studerar därmed precis som jag, hur diskursen konstrueras i ett sammanhang där privatpersoner nätverkar *online* – i kontrast till studier av hur budskap om medial mörkläggning förmedlas genom professionella politiker. I övrigt är diskussioner på nätet om medial mörkläggning, till min vetskap, ännu är ett mindre utforskat ämne i forskningen. Desto fler har däremot intresserat sig för hur rasistiska och främlingsfientliga uttryck på nätet diskursivt konstrueras. Då inte sällan med frågan om vilken betydelse nätets anonymitet har för människors benägenhet att uttrycka sig rasistiskt, i fokus. Det har bland annat intresserat Karl Malmqvist (2015) som studerar hur rasistisk satir och andra typer av rasistisk humor riktad mot EU-migranter diskursivt konstrueras i trådar på Flashback, Coffey & Woolworth (2004) som studerar *online*-diskussioner om ett brutalt mord i ett mindre samhälle i USA, och Ozduzen, Korkut & Ozduzen (2021) som studerar vardagsrasism på Twitter relaterat till Syriska flyktingar i Turkiet.

3. Metod och material

3.1 Material och avgränsningar

Anklagelserna om *Dagens Nyheters* påstådda mörkläggning spreds på flera medier under 2016. Ursprungligen anklagades de emellertid av den alternativa nyhetssajten *Nyheter Idag*, som haft direktkontakt med den källa som från början kontaktade *Dagens Nyheter* men inte upplevde sig ha fått gehör. Jag har studerat debatten och bedömer att *Nyheter Idag* utgör själva navet i den kritik som riktats mot *Dagens Nyheter*, och har därför avgränsat studien till att studera kommentarsfält på Facebook under artiklar som publicerats av *Nyheter Idag*. Tidningen ägs av Chang Frick som har bakgrund inom Sverigedemokraterna och av Ilan Sadé som är partiordförande i det högerpopulistiska partiet Medborgerlig Samling. I tidningen riktas upprepade gånger kritik mot etablerade politiker och medier, och innehållet i tidningen formuleras återkommande på ett sätt som uttrycker en kritisk inställning till invandring.

Idag är det vanligt att tidningar – etablerade såväl som alternativa – publicerar sina artiklar på sin Facebooksida. Kommentarsfälten under artiklarna brukar ofta innehålla kommentarer om innehållet, och ibland uppstår samtal eller fullskaliga debatter mellan användarna. Min studie behandlar innehållet i sådana kommentarsfält, vilket jag menar utgör ett bra material för att se hur diskussionerna och åsikterna kring *Dagens Nyheters* påstådda mörkläggning såg ut, i ett sammanhang där användarna inte haft strategiskt eller yrkesrelaterat intresse av att uttrycka sig på ett visst sätt.

Jag studerar tre kommentarsfält. Det första kommentarsfältet ligger under den artikel jag bedömer vara startskottet på den mediala debatten om övergreppen i Kungsträdgården 2015. Artikeln publicerades den 9 januari 2016 med rubriken “Så mörkade Dagens Nyheter omfattande sexövergrepp i centrala Stockholm”. Det andra kommentarsfältet som studeras ligger under en artikel som publicerades den 12 januari 2016, med rubriken “SMS:et avslöjar: Så ljuger Dagens Nyheter om mörkläggningen av sexövergreppen”. Vid det laget var samhällsdebatten i full gång i etablerade, alternativa och sociala medier. (*Dagens Nyheter* publicerade exempelvis inte mindre än 22 artiklar som handlade om övergreppen och den påstådda mörkläggningen mellan den 9 och 12 januari 2016, och frågan diskuterades även i *Aftonbladet*, *Expressen*, *SvD* med flera.) Det tredje kommentarsfältet ligger under en artikel som publicerades i maj samma år, som citerar delar av en polisrapport som behandlar sexuella ofredanden under bland annat festivalen *We Are Sthlm*.

Rubriken lyder “Polisrapport om sexövergrepp i grupp: Gärningsmännen är främst unga asylsökande” (2016-05-20). Samtliga artiklar och kommentarsfält utgör en del i den samhällsdebatt som både kretsar kring de sexuella övergreppen som ägde rum under *We Are Sthlm* 2015 och om *Dagens Nyheter*s hantering av frågan.

I analysen är kommentarsfälten numrerade utifrån den kronologiska ordning artiklarna publicerats i. Samtliga kommentarer som i skrivande stund finns i kommentarsfälten är publicerade under 2016. Jag sammanställde datan den 15 november 2021, och vid det tillfället bestod kommentarsfält 1 av 52 kommentarer, kommentarsfält 2 av 59 kommentarer, och kommentarsfält 3 av 52 kommentarer.

Alla kommentarer som citeras i uppsatsen är citerade i sin originalform, även när de innehåller betydande grammatiska fel. I de fall då stavningen eller grammatiken påverkar eller försvårar tolkningen har jag nämnt eller resonerat kring det i den löpande texten. Ett undantag finns på sidan 25 där kommentaren troligen är författad utan tillgång till tangenterna “å” “ä” och “ö”, vilket jag bedömer påverkar läsvänligheten till den grad att jag korrigerat texten för att öka begripligheten.

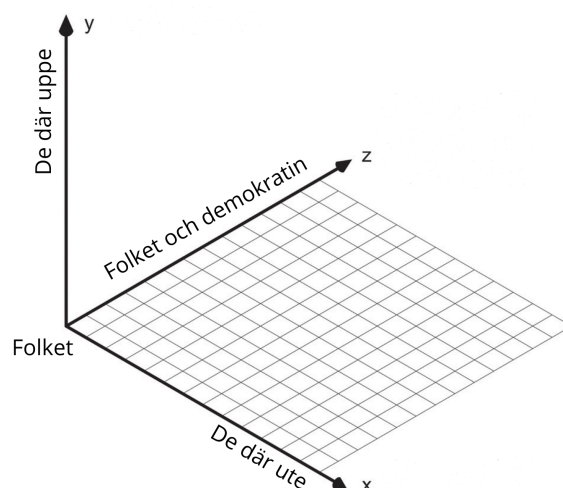
3.2 Kvalitativ innehållsanalys

För att genomföra studien på ett systematiskt sätt genomför jag en kvalitativ innehållsanalys där materialet systematiseras och placeras i ett antal kategorier. Jag närmar mig texten utifrån en diskursorienterad tolkningsstrategi, i den bemärkelse att jag förstår innehållet som text som får sin betydelse och mening utifrån den bredare kontext det utgör en del av (Bergström & Boréus 2018: 33-34, 50-51). Texten tematiseras utifrån diskursiva ämnen som konceptuellt sammanfattar innehållets viktigaste delar. Vidare förstås texten i relation till en historisk såväl som nutida sociopolitisk kontext. På så vis efterliknar min undersökning Wodaks diskurshistoriska analys, där diskursbegreppet förstås som en uppsättning kontextberoende semiotiska praktiker som är såväl socialt konstituerade som konstituerande, och relaterade till en bredare kontext utifrån vilken texten får sin mening (Wodak 2021: 73-74).

Genom att förstå innehållet i relation till sitt sociala och politiska sammanhang och den högerpopulistiska kontext jag anser att det utgör en del av, tillåts jag tolka texterna så som jag menar att de rimligen bör förstås – där exempelvis ironiska uttryck förstås som just ironi och inte tolkas ordagrant.

3.2.3 En analys i tre dimensioner

Jag betraktar undersökningen som en analys i tre dimensioner. Kommentarererna i kommentarsfälten har delats in i tre kategorier, som behandlar olika teman – eller dimensioner – av diskussionen kring mediernas påstådda mörklägning. Analysens första del behandlar synen på den vertikala relationen mellan “folket” och “de där uppe”. Den andra delen undersöker den horisontella relationen mellan “folket” och “de där ute”. Uppdelningen utgår från Wodaks kartläggning av den radikala högerpopulistiska diskursen i Europa (2021). Analysens tredje del behandlar istället de uttalade reflektioner i kommentarsfältet som rör demokratiska problem som springer ur vad som uppfattas som etablissemangets och mediernas bristande representation och försummande av folkets sanna intressen. Det här benämner jag som analysens tredje dimension, för att den utreder ett antal demokratiska antaganden och ståndpunkter som är centrala inom högerpopulismen, och därför kan ge ökad förståelse för de två andra dimensionerna – synen på “de där uppe” och “de där ute”.

Figur 1: En analys i tre dimensioner

3.3 Etiska överväganden

I analysen studeras innehåll som inte från början är avsett att utgöra forskningsobjekt. Användarna vars kommentarer undersöks har inte blivit tillfrågade att delta, och eftersom det rör sig om ett relativt litet material är användarna i princip sökbara trots att de anonymiseras i uppsatsen. Jag betraktar emellertid innehållet som *text* som utgör en del i ett bredare sammanhang. Jag intresserar

mig inte för någonting som rör användarnas identitet, utan syftet är uteslutande att studera en del av en bredare diskurs. Därtill bör det understrykas att alla kommentarer är publicerade på *Nyheter Idags* öppna Facebooksida som är tillgänglig för alla Facebooks medlemmar. Jag betraktar Facebook som en öppen och offentlig arena där det förekommer medborgerligt engagemang som inte bara kan, utan också bör, studeras för att ge djupare förståelse för det politiska landskapet. Jag har i mina etiska överväganden ansträngt mig för att följa de riktlinjer för internetforskning som formulerats av *the Association of Internet Researchers* (Frankze et. al. 2020).

4. De där uppe

En central del inom den radikala högerpopulistiska diskursen är kritik mot och missnöje med etablissemang (Wodak 2021: 9). Artiklarna vars kommentarsfält är föremål för uppsatsens analys är själva formulerade på ett sätt som riktar skarp kritik mot *Dagens Nyheter*. Missnöjet uttrycks än tydligare i kommentarsfälten. I det följande har jag delat upp de kommentarer som kritiserar “de där uppe” i tre underkategorier. Det första avsnittet handlar om hur “de där uppe” målas upp som lögnaktiga, det andra om hur de beskrivs som fega och det tredje om hur det finns en sorts “vad var det vi sa?”-ton som används för att bekräfta den egna världsbilden och samtidigt underminera medierna och etablissemang.

4.1 Lögnens tjänare

“Lögnens tjenere slår til igjen, på den måten skaper pressen splid, rasisme og mistro. Motbydelig og kvalmende!” (Kommentarsfält 1)

Att journalisterna och de etablerade medierna beskrivs som lögnaktiga är ett återkommande tema i kommentarsfälten. Det kan knytas till narrativet om *the fake media* som är vanligt förekommande i den högerpopulistiska diskursen (Wodak 2021: 9). Ofta beskrivs medierna som problematiska för att de vinklar och medierar nyheterna så att bilden av den politiska verkligheten förvanskas till “eliternas” fördel (Müller 2016: 35). Ett annat exempel lyder:

“Så mycket lögner” (Kommentarsfält 2)

Högerpopulistiska medieplattformar har länge hävdade att etablerade medier består av korrupta lögnare som behöver ersättas. Det narrativet accentuerades tydligt när Donald Trump tog över presidentskapet i USA, och började använda begreppet *fake news* som negativ benämning på mainstreammedier och kritiska journalister, som tidigare använt samma begrepp för att beteckna falsk information som spreds på nätet (till stor del i anslutning till Donald Trumps valkampanj). Han rekonstruerade på så vis själva begreppet *fake news* till att bli ett uttryck i den redan existerande högerpopulistiska diskursen där de falska etablerade medierna beskrivs som en del av det fundamentala demokratiska problem som anses präglade samhället. Medierna anses vara partiska och medvetet förespråka liberala idéer istället för att representera det sanna folket (Farkas & Schou

2018: 306-307). På så vis målas de upp som en del av den korrupta och besuttna elit – “de där uppe” – som försummar folkets verkliga intressen (Müller 2016: 19-20; Canovan 2005: 74).

Vidare finns ett antal kommentarer som, istället för att anklaga medierna eller etablissemang som bredare koncept, istället riktar sin kritik specifikt mot journalisterna som yrkesgrupp. En kommentar lyder:

“Där står dom med byxorna nedanför knäna. Vilka hycklande lögnhalsar och dom skall vara journalister. Tror dom att hela svenska folket är idioter??” (Kommentarsfält 2)

Det här citatet antyder att det inte bara handlar om att anklaga medierna och etablissemang för att förvanska sanningen, utan att det också är fråga om ett mer moraliskt ifrågasättande av journalisternas karaktär. Enligt Wodak är det ett centralt inslag i den högerpopulistiska diskursen att göra en tydlig moralisk distinktion mellan “oss” och “de andra” (i det här fallet “de där uppe”). “Vi” eller “folket” målas i det förhållandet upp som de “ärliga”, “äkta” och “trovärdiga” i kontrast till “de där uppe” som istället framställs som de “omoraliska” och “oärliga” “lögnarna”. I den konstruktionen är det alltså inte bara en bred fråga om en elit som förbiser det vanliga folkets intressen, utan det görs också tydlig skillnad mellan “vår” och “deras” moraliska karaktär (Wodak 2021: 9).

Vidare kan den konfrontativa och hårda ton som präglar flera av kommentarerna (som den ovan) knyts till den konfrontativa, provokativa och stundtals aggressiva stil som präglar retoriken i många högerpopulistiska sammanhang (Canovan 2005: 74; Wodak 2021: 3, 27, 90). Att uttrycka sig med en sådan attityd fungerar för högerpopulistiska politiker som ett sätt att kontrastera sig mot och aktivt ta avstånd från “etablissemangets” mer välstädade framtoning. Det är ett sätt att bryta de så kallade “liberala tabun” som anses präglar mainstreampolitiken, och samtidigt sätta exempel för andra att följa (Wodak 2021: 3). Möjligen är den hårda ton som präglar kommentarsfälten just ett sådant exempel på väljare som tar efter sina förebilders konfrontativa stil. Eller, så bör det istället tolkas som ett kontextspecifikt samtalsklimat som präglar kommentarsfälten av andra skäl (mer om det under avsnitt 4.3). Oavsett kan det konstateras att kommentarsfälten är präglade av en hård och konfrontativ attityd som ofta förknippas med högerpopulistiska partier, rörelser och medier (Canovan 2005: 74; Wodak 2021: 96). Ytterligare en kommentar som kan placeras i lögnkategorin lyder:

“Sanningen kommer smygande, finns kanske mer under mattan ?” (Kommentarsfält 2)

Påståendet att det kanske finns mer “under mattan” kan förstås som uttryck för en generell misstro mot det demokratiska systemet, och härledas till det som vissa forskare kallar en representationskris, där en del av folket inte upplever sig representerade i det demokratiska system som kan sägas innefatta såväl politiska institutioner som medier (Wodak 2021: 9-10). Det går att skilja mellan *oppositional habitus* och *governmental habitus* när populistiska politiker och företrädare för etablerade studeras. Många populistiska representanter tillämpar ett oppositionellt habitus genom att i regel motsätta sig det mesta – och då främst “de där uppe” (Wodak 2021: 69). Jag menar att samma distinktion kan användas också i det här sammanhanget, trots att användarna i kommentarsfältet inte är politiska ledare. Om någon med ett *governmental habitus* får höra att *Dagens Nyheter* ska ha mörkat en händelse – är kanske den första tanken att det beror på något annat, att det var ett misstag, eller att just *Dagens Nyheter* fattat ett dåligt beslut i den givna situationen. Det är rimligt att föreställa sig att den som istället tar del av samma nyhet med ett oppositionellt habitus direkt misstänker att händelsen förmodligen bara är toppen på isberget och att det döljer sig mer under ytan. Det eftersom personen i fråga redan är kritiskt inställd till medierna och etablissemangen.

4.2 Fyfan vilka mesar

“Ja är så trött på de här skiten nu så ja spyr. Fyfan vilka mesar media och våra politiker är.” (Kommentarsfält 1)

Ett annat tema som går att urskilja bland de kommentarer som riktar kritik mot “de där uppe”, är att de målas upp som *fega*. De anses inte våga säga sanningen. Också det här kan förstås som ett sätt att distansera “folket” från “de där uppe”, där folket målas upp som “modiga” och i kontrast till “de där uppe” som förutom att vara lögnaktiga och falska, också beskrivs som *fega* (Wodak 2021: 9).

En intressant iakttagelse i citatet ovan är att det inte skiljs mellan medier och politiker, utan att “media och våra politiker” betraktas som en och samma grupp. I artikeln ovanför kommentarsfältet klumpas på motsvarande sätt “medier och myndigheter” i Europa ihop till en grupp som tillsammans anses mörka sexuella övergrepp när gärningsmännen är asylsökande. Det framstår

tydligt att kritiken inte riktas mot enskilda politiker, medier, eller myndigheter, utan att dessa tillsammans får bli samlingsord för “etablissemang” som bredare begrepp. Det finns flera exempel på sådana samlingsord i kommentarsfälten. I en kommentar används begreppet exempelvis “jävla fega PK-människor” som benämning på etablissemang, medan en annan inskränker sig till begreppet “PK:are”. Wodak beskriver hur högerpopulistisk retorik utmanar den “politiska korrekthet” som anses prägla mainstreampolitiken genom att “våga säga vad folk egentligen tycker”. “Politisk korrekthet” har i det här sammanhanget övergått från att vara ett uttryck för att respektera minoriteter genom att använda de benämningar de själva förordar, till att bli ett uttryck med negativa konnotationer för “tankepolis” eller de som inte vågar säga som det är, för att det anses olämpligt (Wodak 2021: 90). En annan kommentar som behandlar mediernas *feghet* lyder som följer:

“Väldigt bra grävt av Chang Frick. Toppklass! Det här avslöjandet borde belönas med det stora journalistpriset. Nu återstår det att de om Sveriges övriga fega gammelmedier vågar ta upp detta..” (Kommentarsfält 1)

Återigen gör populismens relationella funktion sig påmind (Wodak 2021: 9; Moffitt 2020: 10). “De” (fega “gammelmedierna”) ställs i klar kontrast till “oss” (som här representeras av sanningssägaren Chang Frick). Chang Frick som författat artikeln och är ägare av tidningen porträtteras som en duktig journalist och granskare som vågar säga sanningen och kasta ljus över det som andra mörkar. Antagonisten (“gammelmedierna”) beskrivs som “fega” och det antyds att de av någon anledning inte vågar ta upp den obekväma sanningen. En del föreslår förklaringar till varför etablissemang inte vågar “säga som det är”:

“DN överlag är väldigt rädda för att skriva ngt som kan verka det minsta "rasistiskt". Och då skriver de ingenting!” (Kommentarsfält 2)

Bilden av att medierna är rädda för att framstå som “rasistiska” kan också knyts till kritiken mot “PK” och föreställningen av att det existerar en sorts “PK-elit” som bryr sig mer om att det som sägs ska uppfattas som politiskt korrekt än att ta tillvara folkets verkliga intressen (Canovan 2005: 74). Flera kommentarer är inne på samma spår:

“DN som ägs av Bonnier styr med all säkerhet innehållet i tidningen. Något som detta, måste mörkas annars kan det gynna SD! Allt PK-journalister bryr sig om är att deras alster inte ska

gynna SD. Tack för alla fria alternativa media. Hur trovärdigt är det att läsa en artikel på DN av en i åsiktskopplad journalist!" (Kommentarsfält 1)

Det beskrivs återkommande hur journalisterna tros vara rädda att "sanningen" ska uppfattas som rasistisk eller gynna Sverigedemokraterna, och att det är därför de mörkar. Mörkläggningen används som ett bevis för att medierna är en del av den korrupta elit som inte står på folkets intressen. De uppfattas ha "lierat sig med makten" (kommentarsfält 2) som en kommentar uttrycker det, och söker tillsammans på ett kartelliknande sätt stänga ute vissa partier, åsikter och sanningar.

Anklagelserna mot journalisterna för att de "inte vågar säga som det är", kan vidare förstås som ett sätt att underminera journalisterna och eliterna och säga att "vi har rätt – de vågar bara inte erkänna det". En bärande uppfattning inom den radikala högerpopulismen i Europa är nämligen att olika nationer och kulturer bör leva särskilda från varandra. De motsätter sig den "kulturella globalisering" som följt av ekonomisk globalisering och teknologisk innovation (Mudde 2007: 191). Vid upprepade tillfällen framförs argument för att invandring leder till kulturkrockar, kriminalitet och annat som är skadligt för samhället (t ex. Wodak 2021: 78-81, 108-115, 121). Medierna och resten av etablissemanget beskylls samtidigt återkommande för att på olika sätt försköna "det mångkulturella samhället" och dölja mångkulturens baksidor. En kommentar uttrycker hur journalisterna inte tycks ha något problem med att "offra svenska flickor i mångkulturens tecken" (Kommentarsfält 2). Att journalisterna mörkar för att de "inte vågar säga som det är", kan således tolkas som ett sätt att säga att journalisterna inte vågar erkänna att deras föreställningar om ett mångkulturellt samhälle i själva verket inte är så lyckat som de påstår. De påstås vara fega inför sanningen. Det leder vidare till nästa vanliga tema i kommentarsfälten.

4.3 Vad var det vi sa?

"Kommer att vara massor av PK:are som får stå med rumpan bar haha....." (Kommentarsfält 2)

Ett tredje vanligt förekommande inslag i kommentarsfälten är kommentarer om att det de redan visste nu är bekräftat. Det blir ett tydligt sätt att underminera "eliten". Dessa kommentarer präglas i regel av en arrogant och provokativ ton som innehåller mycket ironi, vilket ofta präglar stilen i den högerpopulistiska retoriken (Canovan: 74; Wodak: 27, 260). I citatet ovan kan "vi" sägas ställas mot

“PK:arna”. Det finns ytterligare en rad kommentarer som uttrycker sin ringa förvåning över nyheten som presenteras i *Nyheter idag*.

“Inte får förvånad! Precis vad sa!” (Kommentarsfält 2)

Kommentarerna består dels av de som uttrycker att de är föga förvånade över att invandrare kommer till Sverige och begår brott. Samtidigt finns också ett antal som inte är överraskade över att medierna mörkar den här typen av händelser:

“Detta är väl känt hos allmänheten via sociala medier, att DN mörkar är skrämmande men det är inte första gången, det är en skittidning P” (Kommentarsfält 1)

“Jaha, så var det bekräftat! DN är som SVT! De mörkar !

Vad är de för sort, dessa journalister? Kan de inte förstå att allt kommer fram förr eller senare! Då blir det riktigt pinsamt och får också konsekvenser i form av bristande trovärdighet, både för personen i fråga och för dess "ägare".” (Kommentarsfält 1)

“Det man redan visste är alltså bekräftat. Journalisterna har uppenbarligen inga problem ett offra svenska flickor i mångkulturens tecken.” (Kommentarsfält 1)

Här riktas kritiken mot de etablerade medierna i allmänhet, och inte bara *Dagens Nyheter*. “DN är som SVT”. De stora mediehusen mörkar. “Det var väl det vi visste?” låter tonen. Att medierna mörkar är inget nytt, enligt kommentarerna, och några månader efter avslöjandet publicerar *Nyheter idag* artikeln som offentliggör delar av det polisprotokoll som handlar om massövergreppen. I kommentarsfältet under artikeln (Kommentarsfält 3) uttrycks ingen förvåning över att gärningsmännen som begår sexövergreppen till stor del utgörs av utländska män som sökt asyl i Sverige.

“Stoppa pressarna!!!! Trodde det bara hög utbildade och små spädbarn som förärat vårt rike med ett besök..”

“Detta kom som en TOTAL överraskning !!”

“Chock”

“Omöjligt.”

“Kan detta vara sant??”

Även det här kommentarsfältet präglas av en “vad var det vi sa?”-attityd. Uttrycken om att den här informationen hela tiden varit känd för allmänheten, men undanhållen av medierna, fungerar som ytterligare ett sätt att distansera “de där uppe” från “oss”. En kommentar förlöjligar medierna på ett mer explicit vis:

“Ni kan inte säga så 🤔 det är kränkande och det är bättre att vi pratar med våra lögnaktiga journalister och så försöker vi dölja så mycket som möjligt 🤫🤫🤫 vi är ju trots allt Kalle anka Sverige 📞📞📞📞” (Kommentarsfält 3)

Också här är tonen ironisk, och förlöjligandet av journalisterna förstärks med symboler som föreställer en form av trolliknande varelser. I andra kommentarer tycks relationen mellan “oss” och “de där uppe” vara uppdelad i ett slags spel, där det betraktas som en vinst att “sanningen” nu uppdagats genom *Nyheter Idag* som därmed lyckats “sätta dit” *Dagens Nyheter*. Två kommentarer lyder exempelvis:

”Shackmatt! Godnatt DN” (Kommentarsfält 2)

“BUSTED.....” (Kommentarsfält 2)

Den övergripande jargong som går att urskilja i kommentarsfälten kan förstås som resultatet av ett gemensamt meningsskapande som uppstått genom nätverkande och att användarna offentligt delar känslouttryck med varandra (Papacharissi 2018: 17). Det har på så vis uppstått en känslomässig gemenskap som här uttrycks genom en ironisk ton och flera återkommande formuleringar. Det sker enstaka missförstånd, men de allra flesta förstår och delar den gemensamma jargongen.

Värt att lägga märke till i de ovanstående kommentarerna är att samtalet i huvudsak inte består av uttryck som förmedlar en *rädsla* för den andre, utan snarare *förakt*. Kommentarsfälten är inte fyllda av oro och ängslan, utan präglas snarare av en ironiserande ton, en stöddig attityd och mycket självförtroende. Här används informationen om att övergreppen i huvudsak begås av asylsökande

på annat sätt. Bekräftandet av föreställningarna om “de där ute” blir ett verktyg för att “sätta dit” eller motbevisa “de där uppe”. Följande avsnitt behandlar attityden mot “de där ute” mer ingående.

5. De där ute

I kommentarsfälten är det inte bara “de där uppe” eller etablissemang som kritiserar, utan udden riktas också mot asylsökande. “De där ute” beskrivs i mycket negativa ordalag och målas upp som en antagonist mot “folket”, i linje med nationalistiska föreställningar om etniska gränsdragningar mellan olika nationer och folkgrupper. Det är vanligt förekommande inom högerpopulistisk diskurs där nationalistiska idéer ofta används som verktyg för att distansera sig till “de andra” och samtidigt ge uttryck för främlingsfientlighet (Wodak 2021: 101–103). Det finns en rad exempel på det i kommentarsfälten, där två huvudsakliga uppfattningar dominerar. För det första betraktas problemet med massövergreppen som ett kulturellt problem, och för det andra anses lösningen på problemet vara utvisning.

5.1 Ett kulturellt problem

“Dom har ju ingen möjlighet att komma i närheten av tjejerna i sin egen religion, så dom ser väl oss som lovligt byte.”

Svar: “Japp, det är nog ett kulturellt problem tror jag med. Svårtacklat problem dock.”
(Kommentarsfält 3)

I den här korta dialogen ryms såväl högerpopulistiska som nationalistiska antaganden. Till att börja med uttrycks negativa fördomar om en annan kultur, vilket ofta förekommer i invandringskritiska sammanhang (Canovan 2005: 64). Därtill är den första kommentaren uppbyggd på ett sätt som explicit uttrycker en motsättning mellan “de” och “oss”, där “de” utgör den tydliga antagonisten. Att “de” inte är som “oss” motiveras med att de, i sin religion, har andra (sämre) normer och värderingar än vi har här – och att “vi” och “de” därför är oförenliga.

Wodak utgår från socialkonstruktivistiska antaganden och Benedict Andersons uppmärksammade förståelse av nationen som föreställd gemenskap, när hon tolkar förståelsen av “de där ute” i den högerpopulistiska diskursen. Med den ständigt pågående diskursiva konstruktionen av nationen följer djupa känslor av gemenskap och tillhörighet. Den känslomässiga dimensionen gör att föreställningen om nationen för många är mer än ett geografiskt avgränsat territorium, utan också fyller en viktig funktion som hem eller familj. I konstruerandet av den egna nationen – ingruppen – följer samtidigt ett konstruerande av “de andra” och distinktioner mellan vem som ska inkluderas och exkluderas från ingruppen. Det är i den gränsdragningen som negativa föreställningar om de andra växer fram (Wodak 2021: 101).

Kommentaren kan också förstås som uttryck för en negativ syn på mångkulturalism som bredare koncept, eftersom olika kulturer här betraktas som oförenliga med varandra. Det förstärks i svaret på kommentaren, där det påstås att det förmodligen är ett "kulturellt problem". Högerpopulister är kritiska till idéer om mångkulturalism, eftersom de vill bevara hemlandets uråldriga kultur (Mudde 2007: 191). Att vidare säga att "vi är ett lovligt byte", blir ett sätt att måla upp "de där ute" som farliga, och därmed konstruera rädsla för den andre (Wodak 2021: 11–12). I kommentarsfältet finns en rad andra kommentarer som förklarar händelserna med hänvisning till kulturella skillnader. En kommentar lyder:

"Precis som ett barn som har blivit misshandlad som liten, eller ser sin mamma bli det och kallad fula ord. Så riskerar barnet att ta till det beteendet när han eller hon blir stor. Tänk då om vi har ett land, där normen är att kvinnor är mindre värda, och det är rätt att slå eller våldta. Just för att det är en norm i det landet? Kan tänka mig då att många har den inställningen till kvinnor från dom länderna just för att dom är uppvuxna med just dom värderingar. Som sagt kulturen är den stora nämnaren här. Nu är inte alla dom som kommer från dom länderna as. Men stor del av dom riskerar iallfall vara kräk, på grund ut av den sjuka kulturen dom har där borta. Sen har vi svenska män som är as med, men tror fortfarande att det inte är lika mycket som det är där borta." (Kommentarsfält 3)

Här talas det om ett land där normen är att kvinnor är mindre värda, och där det är rätt att slå eller våldta. Vidare hävdas det att alla "som kommer från dom länderna" inte är "as", men att en stor del av dom riskerar att vara "kräk", "på grund ut av den sjuka kulturen dom har där borta". Kommentaren avslutas med en mening som uttryckligen gör skillnad på "oss" (svenska män) och hur det är "där borta". Här används återigen nationalistiska föreställningar om kulturella skillnader som ett sätt att dela upp världen och samtidigt uttrycka främlingsfientliga föreställningar (Wodak 2021: 99–101). En annan kommentar uttrycker samma sak, men med den enda meningen:

"Tyvärr ingår detta i deras kultur." (Kommentarsfält 3)

Nationalism är, precis som populism, ett brett begrepp där forskarna har olika uppfattning om innebörden. Medan vissa forskare ser nationalism som synonymt med uppfattningen om suveräna nationalstater som det enda legitima statsskicket, tillägger andra att nationalism också innebär ett framhävande av den egna nationens överlägsenhet i relation till andra (Özkırmılı 2017: 53, 61). I högerpopulistiska (eller högernationalistiska) sammanhang är det i regel den senare varianten som

förekommer. Där betonas hemlandets unika historia, öde och överlägsenhet i relation till andra nationer. Den rymmer också en föreställning om att den egna nationen är särskilt värdefull och behöver försvaras till varje pris mot diverse krafter som riskerar att hota den nationella gemenskapen och nationalstaten (Özkirimli 2017: 61).

Det finns flera kommentarer i kommentarsfältet som på ett än tydligare sätt än de ovan nämnda, inte inskränker sig till att uttrycka att det finns kulturella skillnader mellan “oss” och “dem”, utan som på ett mycket explicit och stundtals aggressivt sätt uttrycker sig negativt om “de där ute”:

“Varför försöker media skönmåla dessa s.k. "ensamkommande flyktingbarn". De är unga män med dålig kvinnoyn, och de har inget här att göra! Åk hem och våldta varandra istället!” (Kommentarsfält 1)

“Hur blir det på badstränderna i Sverige i sommar när alla galna araber kommer ut där och får se hur det ser ut där? Vänstermedia döljer allt för att skydda muslimerna och inte reta islam!” (Kommentarsfält 1)

“En släng av anarki, vi skiter i er och gör som vi vill. För det har vi gjort tidigare. Skämmas!!” (Kommentarsfält 2)

I kommentarerna skiljs “vår” kultur tydligt åt från “deras”. De två första kommentarerna är kritiska mot såväl medierna som de asylsökande. De menar att media “skönmålar” och “skyddar” muslimerna, eller “de ensamkommande flyktingbarnen”. “Flyktingbarnen” i den första kommentaren antas också i själva verket vara “unga män”, varför kommentaren är kritisk mot medias användning av begreppet “flyktingbarn”. På så vis ryms både föreställningar om eliten som inte företräder “allmänhetens sanna intressen” och negativa föreställningar om andra kulturer, i samma argument. Den tredje kommentaren tolkar jag som en uppfattning om att de som kommit till Sverige inte anpassat sig till svenska normer och värderingar, utan uppfattas fortsätta leva efter vad som antas vara deras tidigare vanor och beteenden.

De här föreställningarna går att knyta till den diskurs Steve Garner, professor i *Critical Race studies*, kallar *New Racism* som är en diskurs som bygger på ett antagande om att människor ingår i en kultur, en föreställning om att den här kulturen är hotad, och på en bred uppfattning om att “vit” europeisk/nordamerikansk kristen kultur är överlägsen andra. Han menar att det sistnämnda

antagandet om överlägsenhet präglar diskursen, även om det ofta förnekas och istället förklaras i termer av att de andra inte är “sämre”, utan bara “annorlunda”. Det faktum att de anses vara “annorlunda” från “oss” är det som ligger till grund för uppfattningen att olika kulturer inte kan blandas med varandra. Garner menar att det här är en organiseringsprincip som bygger på en uppfattning om *unbridgeableness* – att kulturer i någon mån är statiska eller oföränderliga och därför också oförenliga. Olika kulturer bör därför leva och verka isär från varandra, enligt det synsättet (Garner 2017: 179). Kommentarererna ovan utgör tydliga uttryck för sådana uppfattningar. Det skiljs mellan “oss” och “galna araber”, och uttrycks oro för “hur det ska gå” när de galna araberna “möter” de svenska badstränderna. Föreställningen om *unbridgeableness* uttrycks också tydligt i följande kommentar:

“Det här är inget nytt. Redan på 70-talet när jag jobbade på Ersta sjukhus i köket där, så fanns det några killar från Grekland och Italien som inte kunde hålla fingrarna i styr från oss tjejer som jobbade där. En tjej blev till och med våldtagen i kvinnornas omklädningsrum. Nu kommer det män från länder där kvinnor inte är värda ett ruttet lingon. De ser vackra Svenska kvinnor som inte inte döljer sina kroppar. Det slår över totalt. Det blir inte lätt för Sverige att "omvandla" dessa män till att respektera oss kvinnor och att det inte bara är att ta för sig.” (Kommentarsfält 3)

Det är tydligt att kulturella skillnader – där “deras” kultur är underlägsen “vår” – uppfattas som ett stort problem för Sverige. Här likställs också människor från Grekland och Italien på 70-talet med dagens asylsökare, vilket innebär en grov generalisering av “de där ute”, som kommer från skilda delar av världen men beskrivs ha det gemensamt att de, i kontrast till svenskarna, har dålig kvinnosyn. Uppfattningen att det inte blir lätt för Sverige att “omvandla dessa män till att respektera oss kvinnor”, tolkar jag som uttryck för en uppfattning om att det är svårt, eller omöjligt, att överbrygga kulturer och kulturella skillnader.

De ovanstående kommentarererna kan också förstås som uttryck för rasifiering av asylsökande. Garner har studerat rasifiering av asylsökande i Europa, bland annat 2013 genom en studie på invånarna i Bristols inställning till asylsökare 2003–4. Garner isolerar tre huvudsakliga element som präglade vad han kallar den “binära relationella diskursen” om asylsökare i Bristol. För det första porträtteras asylsökarna som en homogen massa, trots att de i själva verket utgör en mycket heterogen grupp. Därtill noterar han att rasifieringen av asylsökarna var relativ, där invånarna i Bristol beskrevs som “tysta, trygga, välbärgade, hårt arbetande, skattebetalande, laglydiga och

etiska”, medan asylsökarna beskrevs som som “högljudda, farliga, fattiga, lata, snyltare kriminella och otetiska”. Den tredje slutsatsen i studien är att kulturskillnaderna uppfattades riskera att orsaka negativa upplevelser för lokalborna (Garner 2017: 211). Samma typ av binära gränsdragning mellan “vi” och “de” kännetecknar kommentarerna om asylsökare ovan. På samma sätt som i Garners studie, målas “de” upp som kulturellt underlägsna “oss”, vilket används som argument för att de inte ska vara här. Särskilt den andra kommentaren, som talar om muslimer och “galna araber”, bör rimligen också förstås som direkt uttryck för islamofobi där det talas i generella termer om gruppen muslimer som homogeniseras och tillskrivs “*a negative, backward and exotic otherness*” (Garner 2017: 138).

De ovanstående kommentarernas exkluderande retorik kan knytas till en rad *fallacies* (ungefär felslut, missuppfattning, falsk föreställning) Wodak anser präglar högerpopulistisk diskurs. Hon talar om *a fallacy of sameness* där den egna nationen porträtteras som en kulturell homogen massa, om *a fallacy of difference* som framhäver kulturella skillnader mellan den egna nationen och andra, och om en medveten eller omedveten *fallacy of comparison* där den egna nationens kulturella överlägsenhet i relation till andra nationer och etniska minoriteter tenderar att överdrivas (Wodak 2021: 77).

Kommentarsfälten innehåller vidare också en rad kommentarer som i mycket grova ordalag beskriver hur asylsökarna bör behandlas, med hänsyn till deras kultur:

“avrätta dom jävlarne, genom halshuggning, för så gör dom ju själva, der är ju deras kultur, eller hur???” (Kommentarsfält 3)

“i deras länder hade dem blivit av med huvudet..” (Kommentarsfält 3)

“Någon måste ju lära dom hur man uppför sig, iaf dom som fortfarande är "barn" för resten är det nog redan försent ” (Kommentarsfält 3)

De grova uttrycken i kommentarerna, såsom “avrätta dom jävlarne” [sic], och tidigare “alla galna araber” och “åk hem och våldta varandra istället” kan förstås som ett sätt att följa många populistiska ledares exempel och motsätta sig “etablissemangets politiska korrekthet” genom att

uppföra sig illa, använda grova uttryck och anamma en allmän provokativ stil som utmanar mainstreampolitiken (Wodak 2021: 90, 260).

Ett annat sätt att förstå de våldsamma och grova uttrycken har att göra med det samtalsklimat och de normer som uppstått i kommentarsfälten till följd av den känslomässiga gemenskap som uppstått i det *electronic elsewhere* kommentarsfältet utgör (Papacharissi 2014: 17). Coffey och Woolworth (2004: 9-10) menar att anonymiteten som följer med internet kan göra att den återhållsamhet människor tenderar att tillämpa i fysisk interaktion faller bort eller försvagas. Det möjliggör för redan fördomsfulla personer att uttrycka sig offentligt på ett sätt de kanske inte skulle gjort i fysisk kommunikation. Papacharissi framhåller hur sociala medier ger synlighet åt röster eller uppfattningar som ofta marginaliseras i mainstreamsammanhang (2018: 2). Möjligen förstås de aggressiva och grova uttrycken bäst som en kombination av en redan existerande uttrycksform i den högerpopulistiska diskursen, som underlättas ytterligare genom de normer och den jargong som uppstått i det elektroniska sociala rum där samtalen utspelar sig.

Kommentarerna innehåller också i många fall humor och ironi. I den mediala debatten kring övergreppen i Köln, som föregick diskussionerna om övergreppen i Stockholm, publicerades bland annat en ledare i *Dagens Nyheter* (2016-01-08) där den gemensamma nämnaren vid övergreppen inte ansågs vara kultur, utan kön. Det gjorde sig flera roliga över i kommentarsfälten. Under artikeln som avslöjar att en majoritet av gärningsmännen vid övergreppen är asylsökande står att läsa:

“It cant be. Den gemensamma nämnaren är kön, inte etnicitet. Såhär har svenska män betett sig i alla tider..” (Kommentarsfält 3)

Ytterligare en kommentar lyder:

“Dom tar ju bara efter den svenska kulturen,svenska män har alltid våldtagit i grupp!”

svar 1: *symbol av en räv som skrattar*

svar 2: “Flera gånger varje dag ”

svar 3: *skrattande emoji som gråter* (Kommentarsfält 3)

Det här bör rimligen förstås som ett slags ironiserande eller satir över hur “den andra sidan” (de som inte anser att det är kulturella skillnader som ligger bakom) resonerar. Det ska inte förstås ordagrant, utan som skämtsamma uttryck för att det anses vara självklart att det finns kulturella

skillnader som ligger till grund för problemet som diskuteras. Det bekräftas av svaren, och den allmänna tonen i kommentarsfältet. Det framställs som en skrattretande tanke att svenska män skulle bete sig som “de” gör. Därmed blir det tydligt att humorn används som ett sätt att bekräfta att “vår” kultur och nation är överlägsen “deras” (Garner 2017: 179; Özkırmı 2017: 53). Humorn kan förstås som ett sätt att stärka ingruppens självförtroende i relation till utgruppen, och på så vis stärka redan existerande negativa föreställningar om “de andra” (Kinnvall 2004: 249–250).

Genomgående i kommentarsfältet är att kommentarerna som uttrycker negativa uppfattningar om “de där ute” i stort sett inte möter något motstånd. Uppfattningarna bekräftas istället i de övriga kommentarerna, vilket tyder på att det uppstått en form av gemenskap och ett gemensamt sätt att uttrycka sig på i kommentarsfälten (Papacharissi 2014: 17). Det finns en allmän uppfattning som visas upp och delas med varandra. En enda kommentar i kommentarsfält 3 lyfter att det också finns svenska män som begått övergrepp i grupp, vilket exemplifieras med ett antal länkar. Det bemöts med påståendet att det är undantaget som bekräftar regeln, och samtalet dör utan vidare diskussion. Det här är emellertid inget som gäller generellt för kommentarsfält på Facebook. I många fall blir kommentarsfält arenor för hetlevrade debatter och diskussioner, men i det här sammanhanget, på den här bakgården, tycks det ha uppstått ett *safe space* för den typ av uppfattningar som dominerar samtalet.

Alla ovanstående kommentarer utgör en del i en ekluderande retorik, där “vår kultur” på olika sätt kontrasteras mot “deras kultur” i en retorisk antites. Att dela upp världen i “god” och “ond”, och “vi” och “dom” som ovan, förstås enligt Wodak som ett sätt att konstruera syndabockar och enkla, lättillgängliga dikotomier i en annars komplex värld (Wodak 2021: 95). Lösningen på problemet beskrivs i samma enkla ordalag.

5.2 Ut med packet

“Lösning: ut med packet” (Kommentarsfält 3)

Så lyder en kommentar under artikeln om den polisrapport som visar att gärningsmännen främst är unga asylsökande. Några andra kommentarer lyder:

“Gillar dessa rapporter, skicka ut packet” (Kommentarsfält 3)

“Vi ska utvisa dom direkt. Dom ska inte få vara kvar i landet” (Kommentarsfält 3)

(Kommentarsfält 2)

Den sista kommentaren innehåller en tecknad bild som föreställer en domare som håller upp ett rött kort (som innebär utvisning från planen) – vilket antingen kan förstås som att medierna får “rött kort” för sitt agerande, eller som att gärningsmännen bör utvisas från Sverige. Flera kommentarer uttrycker alltså att utvisning betraktas som en lämplig åtgärd eller lösning på problemet med övergreppen i stora folkmassor. Det är vanligt förekommande i högerpopulistiska sammanhang, och många högerpopulistiska partier förespråkar en sträng gränspolitik som lösning på problem med de oroligheter och den kriminalitet som anses vara en konsekvens av ökad invandring (Wodak 2021: 260). Det bör förstås mot bakgrund av föreställningen om underlägsna kulturer och att “utgrupperna” betraktas som kriminella och stökiga i relation till ingruppen, eller “det sanna folket” (Garner 2017: 212; Wodak 2021: 9, 102).

Den stränga gränspolitiken som förespråkas blir ett sätt att sätta upp tydliga ramar för nationens omfattning. Det finns en tydlig in- och utsida. När det talas om gränspolitik används ofta uttryck som att “skydda gränserna” (*“protecting borders”*), vilket kan knytas till den nationalistiska föreställningen om nationen som ett hem som till varje pris måste försvaras från inkräktare (Wodak 2021: 107; Özkirimli 2017: 61). I den kontexten kan den stränga gränspolitik som förespråkas förstås som ett sätt att konstruera rädsla för “de där ute” (Wodak 2021: 102-103). Förslagen om utvisning som lösning på problemet med asylsökande som begår brott kan betraktas som en del i narrativet om nationella gränser som behöver skyddas från de “farliga andra”.

Uttrycket “ut med packet”, antyder även att asylsökarna betraktas som en börda som tynger samhället och därför bör avlägnas. Wodak menar att det är vanligt förekommande inom högerpopulistisk diskurs, och räknar det som en egen topik inom den extrema högerpopulistiska retoriken som hon kallar *“the topos of burden or weighing down”* (2021: 76).

Enligt Wodak kännetecknas den högerpopulistiska retoriken av enkla svar på annars svåra frågor och enkla lösningar på annars svåra problem, hela tiden med hänvisning till “sunt förnuft” (2021: 95). I det här fallet är den svåra frågan hur det ska förklaras att unga asylsökande män begår sexuella övergrepp i stora folkmassor. Det enkla svaret är att det har att göra med deras kulturella bakgrund. Det svåra problemet är här vad som ska göras åt situationen. Den enkla lösningen är utvisning.

6. Folket och demokratin

Vissa menar att populismen är ett hot mot demokratin. Andra att det är en demokratisk väckarklocka. Ytterligare andra ser det som en inneboende spricka i demokratin själv (Näsström 2021:78). En fråga som i stort sett alla forskare på området intresserar sig för är hur det kommer sig att samma rörelser som av många anses vara det största hotet mot liberal demokrati, ser sig själva som demokratin främsta förespråkare (t ex. Canovan 2005: 83; Näsström 2021: 78; Müller 2017: 101–103; Moffit 2020: 2; Mudde 2007: 138). I kommentarsfälten ryms ett antal reflektioner kring demokratiska frågor som jag delat in i tre kategorier. För det första beskrivs en bild av att medierna och eliten har utsatt svenska folket för ett *svek* när de mörkat och undanhållit sanningen. För det andra skildras dagens samhälle som präglad av *censur* och propaganda liknande totalitära samhällen. Bland kommentarerna finns för det tredje också ett hoppfullt narrativ om att *sanningen* nu genom alternativa medier äntligen når ytan. Genom att närmare studera kommentarernas syn på folket och demokratin når jag insikter som bidrar till ytterligare förståelse för synen så väl “de där uppe” som “de där ute”.

6.1 Sveket

“Fruktansvärt!! Och man kan ju inget annat än undra vad för slags roll DN och dess journalister har för roll som media i en demokrati överhuvudtaget. Och är det någon som är sviken så är det uppgiftslämnarna, alla kvinnor som blev antastade och som jag ser det också hela svenska folket som av nån mystisk anledning skall ledas in i något som inte har ett dugg med sanning och rätt att göra. tack Nyheter Idag och tack till era källor att detta kom fram i ljuset.”

Svar: “Bra [redacted], det är just detta som är de mest skrämmande och som folk inte tycks se! En fri press skall granska makten och dess utövare och är en förutsättning för faktisk demokrati. Det är fruktansvärt att konstatera att många idag är lika hjärntvättade som i forna Östtyskland. Journalister idag är propagandister!” (Kommentarsfält 1)

Ett antal kommentarer betraktar svenska mediernas undanhållande av händelserna som ett svek. I kommentaren ovan beskrivs det som ett svek mot uppgiftslämnarna, mot kvinnorna som blev utsatta, och ett svek mot hela svenska folket som inte fått veta sanningen. Här ifrågasätts också vad *Dagens Nyheter* och deras journalister har för roll i en demokrati överhuvudtaget. Andra kommentarer är inne på samma spår:

“Vilken skandal!!! Vilket svek mot de som utsatts för detta! Varför vill man mörka sanningen? Ansvariga borde avgå!!” (Kommentarsfält 1)

“Förvånad nä ,svenska kvinnor och svenska folket svek man . Och vi blir mera positiva??” (Kommentarsfält 1)

De här kommentarerna, och i synnerhet den första, kan sägas ifrågasätta Sveriges demokrati. Medierna anses inte agera i “det sanna folkets intresse” som jag varit inne på tidigare. I svaret på den första kommentaren framhålls att en fri press ska granska makthavarna, vilket anses vara en förutsättning för verklig demokrati. Här anses det att pressen istället står på politikernas sida – och därmed sviker det svenska folket. Det ingår i bilden av medierna som falska och korrupta (Wodak 2021: 9). Ytterligare några kommentarer beskriver sveket som att unga svenska flickor offrats på bekostnad av annat:

“Ja, dessa jävla fega PK-människor. Offrar gärna våra unga flickor bara allmänheten inget får veta. Är detta journalistik eller propaganda????” (Kommentarsfält 1)

“Det man redan visste är alltså bekräftat. Journalisterna har uppenbarligen inga problem att offra svenska flickor i mångkulturens tecken.” (Kommentarsfält 1)

“Snart vår/sommar, då kommer sex övergreppen att öka lavinartat i Sverige, tyvärr, men lite får man väl ofta för att vara en humanitär stormakt, eller?” (Kommentarsfält 1)

(Här är min tolkning att ordet “ofta” i den tredje kommentaren egentligen ska lyda “offra”.) Beskrivningen av hur pressen och politikerna sviker folket kan förstås som ett ifrågasättande av vems sida det demokratiska systemet i Sverige egentligen står på. Populism vilar på grundtanken att folket är samhällets fundament och därför har rätt till makten. I det ljuset kan flera kommentarer i kommentarsfältet tolkas som en protest mot att makten hamnat för långt bort från folket (Canovan 2005: 81-82). För att emellertid inte lämna det där, bör det undersökas närmare vad som menas med “demokrati” och vilka som anses utgöra “folket”.

Det har hävdats att alla populistiska rörelser använder en retorik där demokrati innebär folkets makt, och *bara* folkets makt (Mény & Surel 2002: 9). Demokratibegreppet är, enligt det synsättet, lika med folkstyre och inget mer. En liberal demokrati bygger emellertid på andra demokratiska värden än enbart folkstyre. Det räcker inte bara med att majoriteten ska bestämma (genom folkvalda

representanter), utan liberal demokrati utgörs av ett komplext system av politiska processer, institutioner, diskurser, och idéer som bygger på olika värden om jämlikhet och frihet. En bärande tanke i modern liberal demokrati är till exempel idén om mänskliga rättigheter, som finns till för att skydda samhällets minoriteter (Canovan 2005: 88) – som annars riskerar att förtryckas av majoriteten i vad John Stuart Mill kallar “majoritetens tyranni” (1913: 8). Chantal Mouffe menar att det finns en inbyggd spänning mellan den liberala traditionens betoning av mänskliga rättigheter, och den demokratiska traditionens fokus på majoritetsstyre, som resulterar i vad hon kallar *den demokratiska paradoxen* (2009: 2, 4).

Det är inte demokrati kommentarerna vänder sig emot. Demokratin försvaras snarare. Det är liberalismen som kritiserar. “Journalisterna har uppenbarligen inget emot ett offra svenska flickor i mångkulturens tecken” står det i en kommentar. Folket, som betraktas som samhällets fundament, anses bli svikna till förmån för liberala värderingar om politisk korrekthet och mångkulturalism.

Här är det emellertid också relevant att närmare undersöka vilka som anses utgöra “folket”. I kommentarsfälten används uttryck som “hela det svenska folket”, “allmänheten”, “svenska kvinnor och svenska folket”. Första det första är det tydligt att folket ofta benämns som en enhet i singularis, vilket är utmärkande för högerpopulistisk retorik (Müller 2017: 3; Canovan 2005: 65-66). “Folket” betraktas inte som en koalition av fria individer med olika åsikter och egenskaper, utan som ett homogent kollektiv. Återigen beskrivs förhållandet i relationella termer där “hela svenska folket” står på ena sidan och “eliten” på den andra (Wodak 2021: 33).

För det andra tycks det vara svenska medborgare som avses när det talas om “folket”, eller “hela svenska folket”. När kvinnor och flickor nämns är det “våra” unga flickor, eller “svenska flickor”. Det kan förstås som uttryck för de nativistiska föreställningar som enligt Mudde utgör kärnan inom den radikala högerpopulismen. Inom nativismen anses nationen omfatta de infödda, medan utrikes födda behandlas med fientlighet. Idealet är en “ren” och monokulturell nationalstat. Äkta demokrati är för nativister enbart möjlig inom ramarna för nationalstaten (Mudde 2007: 138-39). Enligt den avgränsningen går det därför att ställa demokratiska krav – på till exempel jämlikhet, representation och frihet – men bara för dem som omfattas av nationen.

Givet att nationen betraktas som ram för demokratin är det något lättare att förstå hur samma diskurs som innehåller grova nedlåtande och rasistiska uttryck om “de där ute”, samtidigt kan rikta

kritik mot samhället för att vara odemokratiskt. Det gör det också lättare att förstå hur samma personer och rörelser som av flera etablerade medier, forskare, och politiker anses utgöra ett stort hot mot demokratin, samtidigt kan se sig själva som demokratin verkliga förkämpar. Det hela grundar sig i avgörande skillnader i uppfattningen om hur det demokratiska systemet bör vara utformat och vilka det bör omfatta. Det innebär också skillnader i uppfattningen av vad mediernas roll och ansvar i det demokratiska samhället bör vara.

6.2 Censuren

“Vi behöver ingen censurmyndighet i Sverige, det sköter PK-media så väl själva...” (Kommentarsfält 1)

Utöver uppfattningen att svenska medier svikit folket uttrycks åsikter om att medierna utövar censur när de medvetet undanhåller viktig information från medborgarna. Påståendena om censur kan möjligen även förstås som en uppfattning om att vissa typer av åsikter censureras från samhällsdebatten för de inte betraktas som lämpliga av “de där uppe” eller “PK-eliten”. Flera kommentarer är inne på samma spår:

“Många av dagens journalister är som de som fanns under forna Sovjettiden! En journalist ska vara oberoende objektiv och alltid skriva och skildra sanningen i samhället oavsett.....” (Kommentarsfält 1)

“Ja,dessa jävla fega PKmänniskor.Offrar gärna våra unga flickor bara allmänheten inget får veta.Är detta journalistik eller propaganda????” (Kommentarsfält 1)

I kommentarerna ovan liknas dagens journalister med de som påstås ha verkat under Sovjettiden, och det antyds att det som står i tidningarna liknar propaganda mer än journalistik. Det här går hand i hand med föreställningen om “de där uppe” som lögnare, och är en stor del i det demokratiska problem högerpopulismen beskriver. I ett demokratiskt samhälle ska pressen vara fri och arbeta på medborgarnas uppdrag för att granska makten, informera om viktiga händelser, och ge utrymme för kritisk debatt (Nord & Strömbäck 2004: 19).

Journalisternas uppgift i en liberal demokrati kan emellertid ses som mer komplex än att på ett helt konsekvensneutralt sätt skildra skeenden i samhället. Medierna anses ha ett ansvar för hur de porträtterar olika företeelser med hänsyn till deras viktiga roll och maktposition i det demokratiska

samhället. Det finns en skyldighet att slå vakt om mänsklig integritet, mänskliga rättigheter och att skydda minoriteter. Eftersom mediers porträttering av nyheter i känsliga frågor ibland anses riskera att föda fördomsfulla generaliseringar som kan skada särskilda grupper i samhället, ställs medierna inför svåra pressetiska överväganden när det gäller publicering i "känsliga ämnen" såsom brottslighet bland invandrargrupper (Axberger 1994: 20-26).

Alltså går det också här att urskilja en skillnad i synen på demokrati. De etablerade medierna och journalisterna, förutsatt att de förespråkar liberala demokratiska värden, anser det finnas ett värde i att noga överväga hur sanningen skildras, för att visa hänsyn till särskilda grupper i samhället, på samma gång som statsmakten granskas och verkligheten återges. De som emellertid hävdar att demokrati är detsamma som att den rena ofiltrerade folkviljan bestämmer, kan istället försvara uppfattningen att "mediernas uppgift är att skildra sanningen i samhället oavsett." (Kommentarsfält 1).

Det ska emellertid nämnas att det inte är säkert att anledningen till att nyheten om övergreppen inte publicerades haft att göra med demokratiska överväganden av de slag som nämnts ovan. Nyhetsvärdering är en komplicerad process, och de enda som vet precis hur processen gick till är redaktionen. Oavsett, har *Nyheter Idags* anklagelser kastat ljus på en intressant demokratisk värdekonflikt, där värdet av att skydda minoriteter från förtryck och rasistiska fördomar, kan sägas vägas mot ansvaret att skildra "den sanna" verkligheten så att medborgarna i samhället kan fatta informerade beslut på valdagen. Flera kommentarer uttrycker uppfattningar om att "sanningen" idag bara finns att läsa på alternativa medier. De analyseras i följande avsnitt.

6.3 Sanningen

"Sanningen kommer smygande, finns kanske mer under mattan?" (Kommentarsfält 2)

I kommentarsfälten är den övergripande uppfattningen att *Nyheter Idags* granskning innebär att sanningen äntligen kommit fram i ljuset. För det uttrycker många sin uppskattning, både för alternativa medier, och mer specifikt för *Nyheter Idag* och journalisten Chang Frick.

"Tack för "alternativmedia" Fria Tider, Nyheter Idag etc. Folket har rätt att veta oavsätt om det "gynnar SD" "ökar främlingsfientlighet" Gammelmedia borde ju fatta att folk även läser

andra nyheter och sånt här kommer ju fram tillslut. Tror inte att "främringsfientligheten" minskar bara för att man mörkar sanningen." (Kommentarsfält 3)

“Riktigt bra jobbat Nyheter Idag! Oroväckande hur de etablerade medierna mörkar dessa händelser. Hanne Kjöllner känner sig sviken (facepalm)” (Kommentarsfält 1)

“Väldigt bra grävt av Chang Frick. Toppklass! Det här avslöjandet borde belönas med det stora journalistpriset. Nu återstår det att de om Sveriges övriga fega gammelmedier vågar ta upp detta..” (Kommentarsfält 1)

“Tack som faan Nyheter Idag. För era gräv. DN-skandaler och Åsas diesel osv. Tack!” (Kommentarsfält 1)

Genomgående i ovanstående kommentarer är att *Nyheter Idag* på olika sätt beröms och hyllas. Det visas stor tacksamhet för att det finns tidningar och personer som ägnar sig åt den här formen av granskande journalistik. Andra talar mer generellt om hur alternativa medier idag är de enda verkliga granskarna i samhället:

“Den undersökand journalistiken bedrivs i dag av alternativmedia, det står klart, medan stora delar av journalistkåren lierat sig med makten.” (Kommentarsfält 2)

“Detta är riktig journalistik och borde leda till guldspaden men det är väl dom goda journalisterna som delar ut det så sorry
Men det är sorgligt att journalister måste granska journalister” (Kommentarsfält 2)

Inom högerpopulismen presenteras ofta ett narrativ om att nationen är hotad och att samhället håller på att falla till följd av liberala idéer om mångkulturalism, hög invandring och korrupta politiker som styr. I narrativet ingår också en tanke om att nationen måste väckas och återgå till det den en gång varit. I samma narrativ ryms också bilden av en stark ledare som representerar folket och ska väcka nationen och skydda “oss” mot interna hot (“de där uppe” och minoriteter) och farliga främlingar (“de där ute”) (Wodak 2021: 6, 94-95). Samma föreställningar finns inom nationalismen (Özkırımlı 2017: 53-54).

Med andra ord läggs stort fokus på ledarens roll för att inge hopp för folket och utgöra ett slags motgift mot den korrupta eliten (Wodak 2021: 6). I många sammanhang handlar det om politiska ledare för högerpopulistiska partier, men i den här mörkläggningsdiskussionen målas Chang Frick

och *Nyheter Idag* upp som "hjälten" som står upp för sanningen och folket. Wodak kallar det här "*the topos of saviour*" (2021: 95).

Det *Nyheter Idag* gör i sina artiklar är att presentera två "sanningar". Den ena är sanningen om övergreppen som begåtts av asylsökande. Den andra är sanningen om de etablerade medierna som mörkar. Det befäster och förstärker redan existerande uppfattningar om både "de där uppe" (som lögnaktiga och fega) och "de där ute" (som kulturellt underlägsna).

Uppfattningen att de alternativa medierna blottlägger sanningen där de etablerade medierna mörkar och ljuger vittnar ytterligare om det förtroendeproblem som utmärker högerpopulismens inställning till etablissemanget (Canovan 2005: 82). Det riktas stark misstro mot medierna, och en kommentar uttrycker det som följer:

"Bara bra , med andra ord Vem kan vi lita på ??????????" (Kommentarsfält 1)

Kommentaren ovan sammanfattar väl dagens fragmenterade mediasamhälle som präglas av ett informationsöverflöd och en mängd aktörer och nyhetsmedier med olika sanningsanspråk (Fuller 2018: 1-3). Det har beskrivits som att vi lever i en tid av "*post-truth*". På *Oxford English Dictionary*, som förklarade "*post-truth*" som årets ord 2016, står det att ordet relaterar till omständigheter där objektiva fakta har mindre inflytande i formandet av den allmänna opinionen än känslor och personliga uppfattningar. Exempelmeningen under definitionen lyder: "*In this era of post-truth politics, it's easy to cherry-pick data and reach any conclusion you like*". Alla håller inte med om den bilden av *post-truth*, men den säger något om att spelreglerna för "sanningen" är i förändring. Inom medie- och kommunikationsvetenskapen är den överlägset dominerande uppfattningen att det inte finns någon "objektiv fakta", och än mindre att verkligheten kan återges på ett objektivt sätt. Allt handlar om hur verkligheten porträtteras och vinklas. Där har medierna en stor maktposition i det demokratiska samhället – eftersom medierna inte bara har inflytande över *hur* vi talar om saker och ting, utan också *vad* människor talar om. De har en agendasättande makt – makten över dagordningen (Ghersetti 2012: 210). Deras maktposition utmanas emellertid idag av andra aktörer – alternativa medier och sociala medier, som kan sprida andra sanningsanspråk som konkurrerar med de etablerade mediernas.

Steve Fuller talar om en “*post-truth*-klyfta” mellan elitens experter och populistiska demagoger, som båda är helt övertygade om att “den egna sidan” har rätt och äger “sanningen” (Fuller 2018: 1). Kommentarererna ovan visar på en övertygelse om att den egna sidan har den “sanna sanningen”. Detsamma kan sägas om de som stormade Kapitolium i januari 2021 fullt övertygade om att de gjorde det för att stå upp för demokratin i ett fixat val¹, och om de anti-vaccinröreser som stod utanför regeringsbyggnaden i Stockholm och ropade “Sanningen, sanningen, sanningen”² i oktober 2021 under sin manifestation mot nya restriktioner. Fuller beskriver det som en *kamp* eller ett *spel* om sanning och kunskap, där grupper med alternativa verklighetsuppfattningar utmanar vad de upplever som eliternas vilja att bevara *status quo* (Fuller 2018: 6). *CNN* spelade det spelet när de började “fact-checka” Trumps uttalanden. Trump spelade det spelet när han vände begreppet *Fake News* mot de medier som använt det för att underminera honom. Som jag nämnde under punkt 3.3 finns inslag av “spelet om sanningen” också i kommentarsfälten, genom kommentarer som exempelvis: ”Shackmatt! Godnatt DN” (Kommentarsfält 2). Sanningsanspråken används för att vinna legitimitet (Fuller 2018: 2).

Det är emellertid inte så enkelt som att uppdelningen går mellan samhällets eliter och populisterna, eller mellan “eliterna” och “folket”. Sanningsanspråken är fler än så (Fuller 2018: 5). Det finns *New Age*-rörelser med sanningsanspråk som skiljer sig kraftigt från vit-maktrörelser, och klimatförnekare som har föga gemensamt med evolutionsförnekande kreationister. Det i sig kan betraktas som ett argument emot högerpopulisternas föreställning om “folket” i singularis, som en enhet, som blivit bestulen på sin makt av den korrupta eliten.

Kommentarererna ovan visar hur som helst på en övertygelse om att den egna sidan har den “sanna sanningen”, och vad som oroar forskarna är den polariserande effekt som följer av att olika delar av befolkningen har fundamentalt olika verklighetsuppfattning (Wodak 2021: 227). Fuller lyfter däremot att de förändringar medielandskapet och samhället befinner sig i öppnar upp för att

¹ Den amerikanska högerextrema tidningen *Breitbart* publicerade 2021-01-06 en artikel under rubriken “Protesters Storm Senate Chamber: ‘Trump Won That Election!’” som bland annat innehåller ett uttalande från en av demonstranterna som stormade Kapitolium, om att han är övertygad om att Trump vunnit presidentvalet. Därför försökte demonstranterna hindra kongressen från att certifiera valresultatet som fastställer Joe Biden som vinnare. Tillgänglig: <https://www.breitbart.com/politics/2021/01/06/protesters-storm-senate-chamber-trump-won-that-election/> Hämtdatum: 2021-12-16

² Video finns tillgänglig på användaren Natalie Jonssons Instagramkonto, @nataliejonssons. Till rubriken “Sanningen” visas en video av demonstranter utanför regeringsbyggnaden som ropar “Sanningen” upprepade gånger under en antivaccin-manifestation som ägde rum 2021-09-18. Videon publicerades 2021-10-01. Tillgänglig: <https://www.instagram.com/p/CUfJLEPtDwA/> Hämtdatum: 2021-12-15

återuppta och föra nya diskussioner om vilken roll kunskap, sanningsanspråk och vetenskap har och bör ha i det demokratiska samhället (2018: 105). I de kommentarsfält som är föremål för den här studien talar kommentarerna likväl sitt tydliga språk. *Nyheter Idag* beskrivs som sanningssägarna. De etablerade medierna målas upp som de lögnaktiga mörkläggarna. Att de mediernas legitimitet ifrågasätts innebär utmaningar för demokratin.

7. Slutsatser och avslutande diskussion

Sammanfattningsvis består kommentarsfälten av en rad gemensamma beskrivningar av “de där uppe” och “de där ute”. “De där uppe” beskrivs som lögnaktiga och feiga, och med en genomgående “vad var det vi sa?”-ton bekräftas den egna världsbilden samtidigt som medierna och etablissemangen undermineras. Problemet med unga asylsökande män som begår sexuella övergrepp mot kvinnor beskrivs vara ett resultat av kulturkrockar, där “de där ute” beskrivs som kulturellt underlägsna “oss”. Lösningen på problemet anses vara utvisning. Det riktas vidare skarp kritik mot Sveriges demokrati, där medierna och etablissemangen anses ha utsatt folket för ett svek och utövat censur. *Nyheter Idag* och andra alternativa medier beskrivs som de enda som vågar säga sanningen.

En första slutsats är att det i kommentarsfälten finns en gemensam jargong och ett dominerande sätt att uttrycka sig på, som går i linje med den provokativa, konfrontativa stil som karaktäriserar radikal högerpopulistisk diskurs. Kommentarsfälten hade kunnat präglas av livliga debatter mellan meningsmotståndare, men istället utmärks de av en slående samstämmighet. Det tyder på att det uppstått en affektiv gemenskap i det *electronic elsewhere* jag förstår kommentarsfälten som.

Något annat värt att notera är att det i huvudsak tycks vara ilska och självsäkerhet som präglar diskussionen, snarare än rädsla och ängslighet. När Wodak talar om “rädslans politik” syftar hon förvisso på mer än direkta uttryck för rädsla och oro. Hon avser snarare ett helt system och en bredare diskurs som bygger på exkludering. Trots det är det enligt min mening anmärkningsvärt att kommentarsfälten innehåller så lite uttryck för *rädsla* för den andre. Det kan förstås på flera sätt, där en tänkbar tolkning är att det möjligen indikerar på en skillnad mellan den politik som förs av officiella politiker, och de diskussioner som förekommer i medborgerliga samtal på nätet. Diskussionerna i kommentarsfälten skiljer sig exempelvis kraftigt från Sverigedemokraternas valfilm inför valet 2018. Där talar Åkesson till dov musik och mörka bilder där blinkande blåljus varvas med exploderande bilar, om hur familjer känner sig otrygga i sina hem. Han talar om taggtråd, inbördeskrig, misshandel, skjutningar, sprängningar och gruppvåldtäkter. “I Sverige är nu terrorism verklighet. Svenskar attackeras, lemlästas och mördas på våra gator” säger han, samtidigt som tungt beväpnad polis syns i videoklippen. Det är tydligt uttryck för *rädslans politik*, och den skiljer sig kraftigt från hur diskussionerna ser ut i de kommentarsfält jag studerat, där det snarare betraktas som en triumf att medierna “hade fel” om invandringen, och “vi hade rätt”.

Slutligen rymmer kommentarsfälten ett antal anspråk på att förespråka demokratiska värden, samtidigt som många kommentarer uttrycker sig på ett sätt som står i kraftig kontrast till liberala demokratiska värderingar. Det förstår jag som att demokratibegreppet mer eller mindre inskränks till betydelsen folk- eller majoritetsstyre och att "folket" omfattar de som anses ingå i nationen. Jag tolkar kritiken i kommentarsfälten som uttryck för att det finns en grupp människor som upplever sig underrepresenterade i politiken och medierna. Det har, om inte annat, synliggjort en eller kanske flera utmaningar för den liberala demokratin. Den här undersökningen har aktualiserat de demokratiska problem det innebär när mediernas verklighetsbild skiljer sig kraftigt från en del av befolkningens. Den lyfter frågan om vad det innebär för demokratin med ett växande antal kunskapskällor och sanningsanspråk. Den har vidare accentuerat spänningsförhållandet mellan den liberala traditionens betoning av mänskliga rättigheter och den demokratiska traditionens bärande idé om folkstyre. Dessa utmaningar för den liberala demokratin, uppenbarar sig möjligen tydligast för den som lyssnar till systemets motståndare. De uppenbarar sig för den som tar ett varv på demokratins bakgård.

8. Referenser

8.1 Elektroniska källor

Expressen 2016-01-13. "Här är anmälningarna från We are Sthlm" [Elektronisk]

Tillgänglig: <https://www.expressen.se/nyheter/har-ar-anmalningarna-fran-we-are-sthlm/>

Hämtdatum: 2021-12-16

Dagens Nyheter, 2016-01-08. "Hanna Fahl: Den gemensamma nämnanen vid övergreppen är kön, inte etnicitet" <https://www.dn.se/kultur-noje/kronikor/hanna-fahl-den-gemensamma-namnaren-vid-overgreppen-ar-kon-inte-etnicitet/> Hämtdatum: 2021-12-13

Dagens Nyheter webbplats. "Övergreppen i kungsträdgården" En samlingssida för alla publiceringar om övergreppen på festivalen We Are Sthlm i Kungsträdgården 2015. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.dn.se/om/overgreppen-i-kungstradgarden/?offset=24> Hämtdatum: 2021-12-07

franzke, aline shakti – Bechmann, Anja – Zimmer, Michael – Ess, Charles & the Association of Internet Researchers, 2020. *Internet Research: Ethical Guidelines 3.0*. <https://aoir.org/reports/ethics3.pdf> Hämtdatum: 2021-12-29

Freedom House, 2020. Sweden. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/country/sweden/freedom-world/2020#CL> Hämtdatum: 2021-12-01

Fria tidens webbplats. "Media." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.friatider.se/taxonomy/term/36> Hämtdatum: 2021-11-22

Journalisten, 2016-01-13. "Overgrep mot unge jenter - halvt års taushet i svenske medier" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://journalisten.no/we-are-sthlm-casaar-opitz-dagens-nyheter/overgrep-mot-unge-jenter---halvt-ars-taushet-i-svenske-medier/302533> Hämtdatum: 2021-12-29

Nya Tidens webbplats. "Om Nya tider." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.nyatider.nu/om-nya-tider/> Hämtdatum: 2021-11-22

Nyheter Idag, 2016-01-09. "Så mörkade Dagens Nyheter omfattande sexövergrepp i centrala stockholm" [Elektronisk] Tillgänglig: https://nyheteridag.se/sa-morkade-dagens-nyheter-omfattande-sexovergrepp-i-centrala-stockholm/?fbclid=IwAR33thOJxYo_SC5zke9Qr3gniWXw2BH5OK3sf3H0Hg9QYP-SwsgBBv4uLhs Hämtdatum: 2021-11-17

Nyheter Idag, 2016-01-12. "SMS:et avslöjar: så ljuger Dagens Nyheter om mörkläggningen av sexövergreppen" [Elektronisk] Tillgänglig: https://nyheteridag.se/sms-et-avslojar-sa-ljuger-dagens-nyheter-om-morklaggningen-av-sexovergreppen/?fbclid=IwAR2tzA2HMNk4Ai6Y9zemVfMquM_dQDG2uFMh4-Ef6WPceo9IT_el45Zh-mY Hämtdatum: 2021-11-17

Nyheter Idag, 2016-05-20. "Polisrapport om sexövergrepp i grupp: gärningsmännen är främst unga asylsökande" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://nyheteridag.se/polisrapport-om->

[sexovergrepp-i-grupp-garningsmannen-ar-framst-unga-asylsokande/?fbclid=IwAR1uwqFoyHt4m4Mb7zC6IrTIWk2QrmO01T6cpfju02tSLsveH-TRcWppNE](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/asylsokande-grund-for-bosattning-utlandsk-bakgrund-medborgarskapsbyten-adoptioner-hushallsstatistik-och-medellivslangder-2015/)
Hämtdatum: 2021-11-17

Oxford English Dictionary, "post-truth." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/post-truth> Hämtdatum: 2021-12-15

Samnytt's webbplats. "Avslöjanden." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://samnytt.se/category/avslojanden/> Hämtdatum: 2021-11-22

Samnytt's webbplats. "Om oss." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://samnytt.se/om-oss/> Hämtdatum: 2021-11-22

Statistiska centralbyrån (SCB), 2016-03-18. Statistiknyhet. "Det stora antalet asylsökande under 2015 ökade inte flyktinginvandringen nämnvärt". [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/asylsokande-grund-for-bosattning-utlandsk-bakgrund-medborgarskapsbyten-adoptioner-hushallsstatistik-och-medellivslangder-2015/> Hämtdatum: 2021-12-16

Sverigedemokraternas webbplats. "Lögnfabriken." [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sd.se/lognfabriken/> Hämtdatum: 2021-11-22

Sverigedemokraternas valfilm, 2017-11-24. "Jimmie Åkesson – Snart är det val"
Sverigedemokraternas Youtubebalkal. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=n40tm2P374w&list=PLSRkfNkeZbJFIRruu2RIAsbAydzuPPZTB&index=3> Hämtdatum: 2021-12-16

8.2 Litteratur

Bergström, Göran & Boreus, Kristina, 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran & Boreus, Kristina (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Canovan, Margaret, 2005. *The People*. Polity Press

Coffey, Brian & Woolworth, Stephen, 2004. "Destroy the scum, and then neuter their families:" the web forum as a vehicle for community discourse?" i *The Social Science Journal*. 41(1): 1-14

Farkas, Johan & Schou, Jannick, 2018. "Fake News as a Floating Signifier: Hegemony, Antagonism and the Politics of Falsehood" i *Javnost - The Public*. 25(3): 298-314

Fuller, Steve, 2018. *Post Truth. Knowledge as a Power Game*. Anthem Press

Garner, Steve, 2017. *Racisms*. Uppl. 2. SAGE Publications Ltd

Ghersetti, Marina, 2012. "Journalistikens nyhetsvärdering" i Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.) *Medierna och demokratin*. Uppl. 2:1. Lund: Studentlitteratur

- Hawkins Kirk A. & Rovira Kaltwasser Cristóbal, 2017 a. "The ideational approach to populism", *Latin American Research Review*. 52(4): 513-28
- Hawkins, Kirk A. & Rovira Kaltwasser Cristóbal, 2017 b. "What the (ideational) study of populism can teach us, and what it can't" i *Swiss Political Science Review*. 23(4): 526-42
- Jansen, Robert S. "Populist mobilization: A New Theoretical Approach to Populism" i *Sociological Theory*. 29(2): 75-96
- Kinnvall, Catarina, 2004. "Globalization and Religious Nationalism: Self, Identity, and the Search for Ontological Security" i *Political Psychology*. 25(5): 741–767
- Laclau, Ernesto, 2005. *On Populist Reason*. London: Verso
- Malmqvist, Karl, 2015. "Satire, racist humour and the power of (un)laughter: On the restrained nature of Swedish online racist discourse targeting EU-migrants begging for money" i *Discourse of Society*. 26 (6): 733–753
- Mény, Yves & Surel Yves "The Constitutive Ambiguity of Populism" i Mény, Yves & Surel Yves (red.) *Democracies and the Populist Challenge*. Basingstoke: Palgrave
- Mill, John Stuart, 1913. *On Liberty*. Longmans, Green
- Moffitt, Benjamin 2020. *Populism*. Polity Press
- Mouffe, Chantal, 2009. *The Democratic Paradox*. London: Verso
- Mouffe, Chantal, 2018. *For a left populism*. London: Verso
- Mudde, Cas, 2004. "The populist zeitgeist" i *Government and Opposition*. 39(4): 542-63
- Mudde, Cas, 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mudde, Cas 2017 a. "Populism: An ideational approach" i Rovira Kaltwasser, Cristóbal – Taggart, Paul – Ochoa Espejo, Paulina – Ostiguy, Pierre (red.), *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 27-47
- Mudde, Cas 2017 b. "Why nativism, not populism, should be declared word of the year" i *Guardian*, 7 dec
- Mudde Cas & Rovira Kaltwasser, Cristóbal, 2017. *Populism: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press
- Müller, Jan-Werner, 2016. *What is populism?* Penguin Books Ltd
- Nord, Lars & Strömbäck, Jesper, 2004. "Journalistik, medier och demokrati" i Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.) *Medierna och demokratin*. Uppl. 1:5. Lund: Studentlitteratur

- Näsström, Sofia, 2021. *Demokrati. En liten bok om en stor sak*. Lund: Historiska media
- Ostiguy Pierre, 2017. "Populism: A socio-cultural approach" i Rovira Kaltwasser, Cristóbal – Taggart, Paul – Ochoa Espejo, Paulina – Ostiguy, Pierre (red.), *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 73-97
- Ozduzen, Ozge – Korkut, Umut – Ozduzen, Cansu, 2021. ““Refugees are not welcome”: Digital racism, online place-making and the evolving categorization of Syrians in Turkey’ i *New Media & Society*. 23(11): 3349–3369.
- Roberts, Kenneth M., 1995. “Neoliberalism and the transformation of populism in Latin America: The Peruvian case” i *World Politics*. 48(1): 82-116
- Roberts, Kenneth M. 2003. “Social Correlates of Party System Demise and Populist Resurgence in Venezuela” i *Latin American Politics and Society*. 45(3): 35-57
- Torén, Dag, 2015. “Mediakriget. En diskursteoretisk studie om demokrati, journalistik och social sammanhållning i en fragmenterad digital offentlighet.” i *Förtjänstfulla examensarbeten i MKV: 2015:3*. Lund: Media and Communication Studies, Lund University
- Weyland, Kurt, 2001. "Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics" i *Comparative politics*. 34(1): 1-22
- Weyland, Kurt, 2017. "Populism: A political-strategic approach" i Rovira Kaltwasser, Cristóbal – Taggart, Paul – Ochoa Espejo, Paulina – Ostiguy, Pierre (red.), *Oxford Handbook of Populism*. Oxford: Oxford University Press. 45-72
- Wodak, Ruth, 2021. *The Politics of Fear. The shameless Normalization of Far-right Discourse*. Uppl. 2. SAGE Publications Ltd.
- Özkırımlı, Umut, 2017. *Theories of Nationalism. A Critical Introduction*. Uppl. 3. London: Palgrave